

Joanna Rodziewicz-Gruhn

Charakterystyka wysokości i proporcji wagowo-wzrostowych kobiet między 20 a 75 rokiem życia

**Słowa kluczowe: kobiety, wysokość ciała, masa ciała, proporcje wago-
wo-wzrostowe**

Health meaning of contemporary recreation forms undertaken by people in various age in Poland Height and weight - height proportions features of women between 20-75

Key - words: women, body height, body mass, weight - height proportions

Abstract

The material for this paper is based on the data obtained when conducting survey studies on biocultural conditionings of menarche and menopause that were conducted by the Department of Physical Culture of Higher Teacher Education School in Częstochowa, in the years 2002–2005. In the paper, the authors have used data collected from 2500 women, from 10 to 75 years of age, living in the following provinces: Śląskie, Małopolskie, Łódzkie, Świętokrzyskie, Opolskie, Dolnośląskie, and Mazowieckie. The analysed information concerned: height, body mass, and abnormalities in body mass calculated on the grounds of BMI. The material was statistically grouped in corresponding age groups, with respect to the place of living.

Wstęp

Celem niniejszego doniesienia jest analiza podstawowych cech somatycznych zmian zachodzących z wiekiem kobiet ze środowiska miejskiego i wiejskiego. W pracy podjęto próbę oceny wpływu miejsca zamieszkania na wysokość, masę ciała i proporcje wagowo-wzrostowe.

Material i metoda

W obecnej pracy wykorzystano dane od 2500 przypadkowo wybranych kobiet w wieku 10–75 lat z województw: śląskiego, małopolskiego, łódzkiego, świętokrzyskiego, opolskiego, dolnośląskiego, mazowieckiego. W środowisku wiejskim zamieszkiwało 950 kobiet a w miejskim 1550 kobiet.

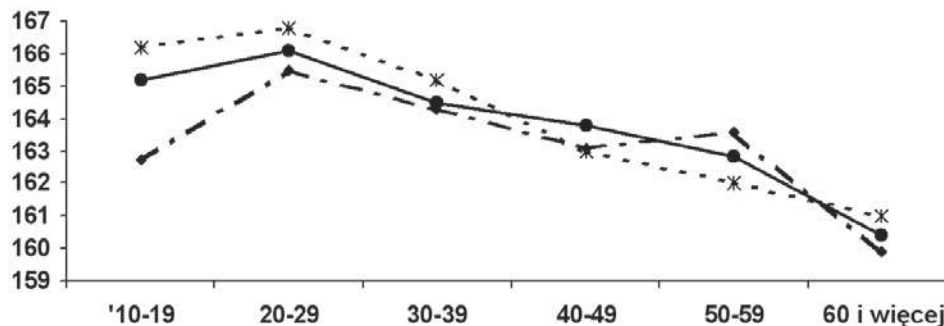
Badania realizowano w latach 2002–2004. Analizie poddano: wysokość, masę ciała i odchylenia w masie na podstawie wskaźnika BMI. Materiał opracowano statystycznie w wydzielonych kategoriach wiekowych w zależności od miejsca zamieszkania.

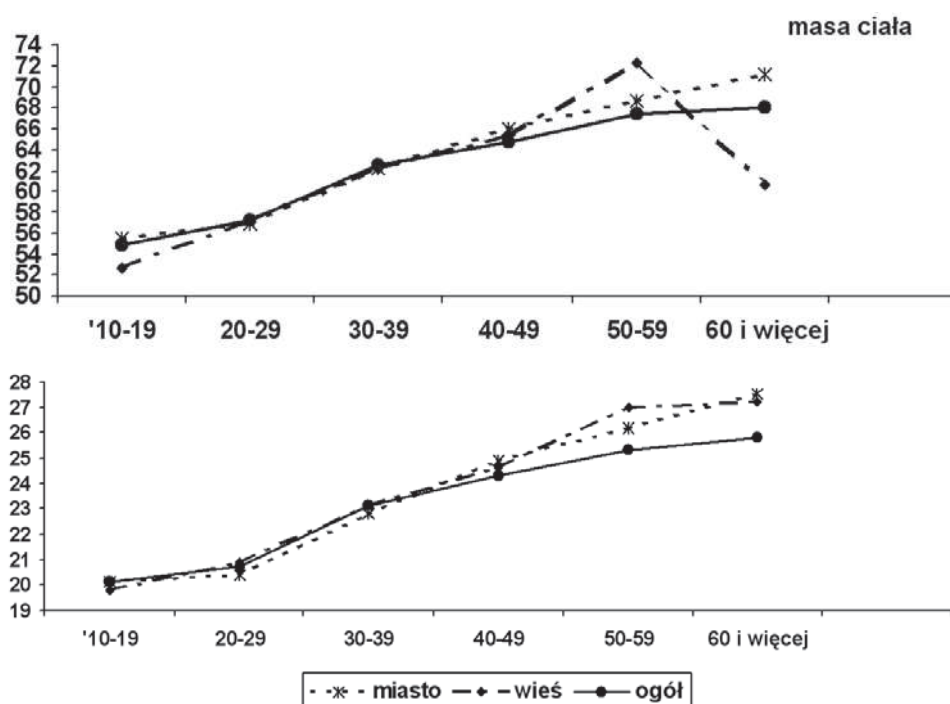
Wyniki i dyskusja

Wysokość ciała jest zdeterminowana genetycznie i jest ona skorelowana z sytuacją społeczno-ekonomiczną środowiska, w którym żyje jednostka. W całym okresie powojennym aż do połowy lat osiemdziesiątych obserwowano w Polsce trend wysokoroślenia nie tylko dzieci i młodzieży, ale również ludności dorosłej. Biologicznym efektem kryzysu społeczno-ekonomicznego lat osiemdziesiątych jest zahamowanie, a nawet wystąpienie negatywnych trendów [3, 5, 6].

Średnie wartości omawianych cech przedstawiono na ryc. 1. Z wyjątkiem kategorii wiekowej kobiet 50-59 lat, kobiety ze środowiska miejskiego charakteryzowały się większą wysokością ciała. Jest to sytuacja powszechnie znana i wielokrotnie dokumentowana badaniami z różnych regionów kraju. W obydwu środowiskach kobiety 20-, 30- i 40-letnie są wyższe od 50- i 60-latek. Różnice w wysokości ciał kobiet miejskich z najstarszej grupy i kobietami z trzech najmłodszych grup wiekowych wahały się w granicach 4,2–5,8 cm i były istotne statystycznie. Podobną sytuację zaobserwowano u kobiet ze wsi, przy czym zróżnicowanie międzygrupowe wysokości ciała było mniejsze i wynosiło od 2,8 do 5,6 cm.

Wysokość ciała

Ryc. 1. Charakterystyki cech somatycznych badanych kobiet w zależności od wieku i miejsca zamieszkania

Podobnie jak wysokość, masa ciała jest zdeterminowana genetycznie i zależy między innymi od: sposobu odżywiania, aktywności ruchowej, obciążenia wysiłkiem fizycznym, trybu życia itp. U kobiet względną masę ciała różnicuje poziom wykształcenia, stopień zurbanizowania, miejsce zamieszkania, status społeczno-zawodowy (zależność odwrotna) [2, 4].

Zgodnie ze zmiennością ontogenetyczną zarówno w środowisku miejskim, jak i wiejskim masa ciała kobiet była większa w kolejnych przedziałach wiekowych. W grupie kobiet najmłodszych i najstarszych średnie wartości tej cechy były wyższe u mieszkanek wsi (ryc. 1).

Z wiekiem budowa ciała kobiet staje się masywniejsza, w kolejnych przedziałach wiekowych następuje sukcesywny wzrost średnich wartości wskaźnika BMI od 19,8 w najmłodszej grupie wiekowej do 27,5 u kobiet najstarszych (ryc. 1, tab. 1).

Tab. 1. Częstość występowania odchyleń w masie ciała w wydzielonych kategoriach wiekowych u kobiet ze środowiska miejskiego i wiejskiego w % wskazań.

	Miasto					
	10–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60 i więcej
Niedowaga	8,93	4,4	0,73	0	0	2
Norma	86,9	91,67	78,83	58,08	43,43	30
Nadwaga	4,17	3,94	20,44	41,92	56,57	68
	Wieś					
	10–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60 i więcej
Niedowaga	25,56	2,57	0,51	0,37	0,76	2,5
Norma	68,75	90,07	74,75	62,55	30,53	21,25
Nadwaga	4,69	7,35	24,75	37,08	68,70	76,25

Okolo trzydziestego roku spada odsetek kobiet o prawidłowej masie ciała i zaczynają się pojawiać tendencje do nadwagi. Wyniki Chrzanowskiej [1] wykazały, że u kobiet zamieszkałych na wsi, z wykształceniem podstawowym lub zawodowym, nadwaga i otyłość występowała częściej niż u mieszkanki miast z wykształceniem średnim i zawodowym. U badanych kobiet ze wsi prawie we wszystkich przedziałach wiekowych za wyjątkiem kategorii (40–49 lat) odnotowano wyższe odsetki kobiet z nadwagą.

Wnioski

1. Różnice w wysokości i masie ciała między kobietami młodymi i starszymi mogą być związane ze specyfiką zmian tych cech w okresie starzenia (ubytek wysokości ciała i wzrost masy) i trendem sekularnym.
2. Mieszkanke miast charakteryzują się bardziej smukłą sylwetką niż zamieszkałe na wsi.
3. W środowisku wiejskim odnotowano wyższy odsetek kobiet z nadwagą, zwłaszcza w starszych grupach wiekowych.

Piśmiennictwo

- [1] Chrzanowska M., 1998, *Niektóre epidemiologiczne i społeczno-kulturowe aspekty nadwagi i otyłości na przykładzie populacji dorosłych z regionu Polski południowo-wschodniej*, [w:] *Spoleczne kontrasty w stanie zdrowia Polaków*, AWF Warszawa, s. 41–54.
- [2] Grabowska J., 1999, *Spoleczne zróżnicowanie wysokości i masy ciała dorosłych mieszkańców województwa konińskiego*, *Kultura Fizyczna*, z. II, (red.) J. Rodziewicz-Gruhn, E. Małolepszy, Wyd. WSP Częstochowa, s. 103–128.
- [3] Jopkiewicz A., Markowska M., Schejbal J., 1999, *Tendencja przemian w rozwoju fizycznym studentów WSP Kielce w latach 1975 – 1995*, [w:] *Uwarunkowania rozwoju, sprawności i zdrowia*, (red.) J. Rodziewicz-Gruhn, J. Wojtyna, Wyd. WSP Częstochowa, s. 33–39.

- [4] Koniarek J. i wsp., 1990, *Pracownice umysłowe a robotnice – różnice w budowie ciała i stanie zdrowia*, Materiały i Prace Antropologiczne, 110, s. 5–21.
- [5] Rodziewicz-Gruhn J., 2003, *Tendencja przemian w rozwoju fizycznym studentek WSP w Częstochowie na przestrzeni ostatnich dwudziestu pięciu lat*, [w:] *Biokulturowe uwarunkowania rozwoju, sprawności i zdrowia*, (red.) J. Rodziewicz-Gruhn, Wyd. WSP Częstochowa, s. 85– 89.
- [6] Rodziewicz Gruhn J., Pyzik M.E., 1999, *Wysokość, masa ciała i wiek pierwszej miesiączki studentek WSP w Częstochowie*, [w:] *Uwarunkowania rozwoju, sprawności i zdrowia*, (red.) J. Rodziewicz-Gruhn, J. Wojtyna, Wyd. WSP Częstochowa, s.127–131.